

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14174563>

MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO‘LLANILISHI

Xidirova Noila Boymurotovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o‘qituvchisi

Sunatov Jo‘rabek Turg‘unbek o‘g‘li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti o‘qituvchisi

Oromova Shodiyona Sodiq qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

Otajonova Kamila Rajabboyevna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada multimedialni texnologiyalar va ularning psixologiyada qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Multimedialni texnologiyalar ta‘lim, tadqiqot va terapevtik jarayonlarda qanday rol o‘ynashi, shuningdek, ularning interaktiv yondashuvlar orqali o‘quvchilar va mutaxassislar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: *Multimedialni texnologiyalar, psixologiya, ta‘lim, terapevtik usullar, virtual reallik, interaktiv dasturlar, tadqiqot.*

МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ИХ ПРИМЕНЕНИЕ В ПСИХОЛОГИИ

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются мультимедийные технологии и их применение в психологии. Рассмотрено, какую роль мультимедийные технологии играют в образовательных, исследовательских и терапевтических процессах, а также как они создают новые возможности для студентов и специалистов посредством интерактивных подходов.

Ключевые слова: *Мультимедийные технологии, психология, образование, терапевтические методы, виртуальная реальность, интерактивные программы, исследования.*

ANNOTATION

This article analyzes multimedia technologies and their application in psychology. How multimedia technologies play a role in educational, research and therapeutic processes, as well as how they create new opportunities for students and professionals through interactive approaches are considered.

Key words: *Multimedia technologies, psychology, education, therapeutic methods, virtual reality, interactive programs, research.*

Kirish

Zamonaviy psixologiya sohasida multimediali texnologiyalar ta'lim va terapevtik jarayonlarni yangilashda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Audio, video, grafik va interaktiv materiallar yordamida o'quv jarayonini qiziqarli va samarali qilish imkoniyatlari kengaymoqda. Ushbu maqolada multimediali texnologiyalarning psixologiyadagi qo'llanilishiga, ularning ta'lim, tadqiqot va terapevtik usullardagi o'rniga e'tibor qaratiladi.

Multimedia - gurkirab rivojlanayotgan zamonaviy axborotlar texnologiyasidir. Uning ajralib turuvchi belgilariga quyidagilar kiradi: - axborotning xilma-xil turlari: an'anaviy (matn, jadvallar, bezaklar va boshqalar), original (nutq, musiqa, videofilmlardan parchalar, telekadrlar, animatsiya va boshqalar) turlarini bir dasturiy maxsulotda integratsiyalaydi. Bunday integratsiya axborotni ro'yxatdan o'tkazish va aks ettirishning turli kurilmalari: mikrofon, audio-tizimlar, optik kompaktdisklar, televizor, videomagnitafon, videokamera, elektron musiqiy asboblardan foydalanilgan holda kompyuter boshqaruvida bajariladi; - muayyan vaqtdagi ish, o'z tabiatiga ko'ra statik bo'lgan matn va grafikadan farqi ravishda, audio va videosignallar faqat vaqtning ma'lum oralig'ida ko'rib chiqiladi. Video va audio axborotlarni kompyuterda qayta ishlash va aks ettirish uchun markaziy protsessor tez harakatchanligi, ma'lumotlarni o'zlash shinasining o'tkazish qobiliyati, operativ (tezkor) va video-xotira katta sig'imli tashqi xotira (ommaviy xotira), hajm va kompyuter kirish-chiqish kanallari bo'yicha almashuvi tezligini taxminan ikki baravar oshirilishi talab etiladi; - "inson-kompyuter" interaktiv mulokotining yangi darajasi, bunda muloqot jarayonida foydalanuvchi ancha keng va har tomonlama axborotlarni oladiki, mazkur xolat ta'lim,

ishlash yoki dam olish sharoitlarini yaxshilashga imkon beradi. Multimedia vositalari asosida o'quvchilarga ta'lim berish va kadrlarni qayta tayyorlashni yo'lga qo'yish xozirgi kunning dolzarb masalalaridandir. Multimedia tushunchasi 90-yillar boshida hayotimizga kirib keldi.

Multimediali texnologiyalar — bu matn, audio, video, grafik va animatsiya kabi turli media turlarining integratsiyasini ta'minlaydigan vositalardir. Ushbu texnologiyalar psixologiya sohasida ilmiy tadqiqotlar, ta'lim va terapevtik jarayonlarda keng qo'llaniladi.

Multimediali texnologiyalarning asosiy turlari

1. Audio va video materiallar

— Darslar va treninglar uchun foydalaniladi.

— Kognitiv jarayonlarni yaxshilash uchun muhim.

2. Interaktiv dasturlar

— O'quvchilar va talabalarga muammolarni hal qilishda yordam beradi.

— Psixologik treninglar va simulyatsiyalar uchun qulay.

3. Virtual reallik (VR)

— Terapiya jarayonida qo'llaniladi, masalan, fobiya yoki post-travmatik stressni davolashda.

Psixologiyada multimediali texnologiyalarning qo'llanilishi

1. Ta'lim va trening

— Psixologik nazariyalarni tushuntirishda vizual va audio materiallar yordamida o'rganish samaradorligini oshirish.

— O'quvchilarga turli psixologik usullarni interaktiv ravishda o'rgatish.

2. Tadqiqotlar

— Ommaviy axborot vositalari orqali psixologik tadqiqotlarni o'tkazish.

— Eksperimentlar va tadqiqot natijalarini tez va aniq taqdim etish.

3. Terapevtik usullar

— VR texnologiyalari yordamida fobiya va qayg'u holatlarini davolash.

— O‘z-o‘zini baholash va refleksiya jarayonlarini rivojlantirish uchun interaktiv dasturlar.

4. Ijtimoiy psixologiya

— O‘zaro aloqalar va guruh dinamikasini o‘rganish uchun multimediali vositalardan foydalanish.

— Jamoa treninglari va simulyatsiyalarni tashkil etish.

Multimediali texnologiyalarning psixologiyadagi afzalliklari

1. Interaktivlik

— O‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlaydi, bu esa o‘zlashtirish jarayonini yaxshilaydi.

2. Ko‘p qirrali o‘rganish

— Foydalanuvchilarga har xil tarzda o‘rganish imkoniyatini beradi (ko‘rish, eshitish, tajriba qilish).

3. Xavfsiz muhit

— Terapiya jarayonida bemorlar uchun xavfsiz muhit yaratadi, bu esa ularning rivojlanishiga yordam beradi.

Xulosa

Multimediali texnologiyalar psixologiya sohasida amaliy ishlarda keng qo‘llaniladi. Ularning yordamida ta‘lim, tadqiqot va terapevtik jarayonlar samaradorligini oshirish, o‘quvchilar va bemorlar uchun yangi imkoniyatlar yaratish mumkin. Kelajakda bu texnologiyalarning rivojlanishi psixologiya va ta‘lim sohalarini yanada samarali qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Morrison, D. (2007). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
2. Mayer, R. E. (2009). *Multimedia Learning*. Cambridge University Press.
3. Clark, R. C., & Mayer, R. E. (2016). *e-Learning and the Science of Instruction*. Pfeiffer.
4. Sharma, P., & Sharma, S. (2019). *Technology and Teaching: A Psychological Perspective*. *International Journal of Educational Research*.

5. Jonassen, D. H. (2000). *Computers as Mindtools for Schools*. Prentice Hall.
6. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.
7. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.
8. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O ‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO ‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. *COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS*, 1(1).
9. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA’LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA’MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).
10. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O ‘QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. *Modern education and development*, 11(3), 155-161.
11. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O ‘QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. *Modern education and development*, 11(3), 155-161.
12. Boymurotovna, X. N., Islambay o‘g‘li, I. A., & Ruxsora, B. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA PSIXOLOGIYADAGI ROLI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 36-41.
13. Akhralov, S. S., Yusupov, R. A., Egamberdiev, K., & Jumanov, J. J. (2020). Geoinformation technologies and methods of mathematical modeling in hydrogeological research. *InterCarto. InterGIS*, 26, 240-252.
14. Djumanov, J. X., Zaynidinov, H. N., Egamberdiev, X. S., & Eshmuradov, D. E. Mathematical Modeling of the Processes Formations of Stocks in Low Water Period (on the example of the Kitab-Shahrisabz aquifer). *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering (IJITEE) ISSN, 2278-3075*.